

YALNIZ BİR ANNE

Roy Jacobsen 26 Aralık 1954'te Oslo'da doğdu. Norveçli romancı ve öykücü. Edebiyat dünyasında ilk kez 1982'de *Fangeliv* (Tutuklu Yaşam) adlı kısa öyküler derlemesiyle tanındı; bu kitabıyla Tarjei Vesaas Ödülü'ne layık bulundu. Ayrıca Norveç Edebiyat Eleştirmenleri Ödülü'nü aldı ve 1991'de *Seierherrene* (Fatihler) ve 2004 yılında *Frost* (Don) adlı romanlarıyla Norveç Konseyi Edebiyat Ödülü'ne aday gösterildi.

Çocukluğu Oslo'nun yakınlarında Groruddalen Vadisi'nde bir banliyö kasabasında geçti. Değişik işlerde çalıştı ve 1982'de ilk kitabı yayımlandıktan sonra da çalışmayı sürdürdü. Ancak 1990'da bütün zamanını yazarlığa ayırmaya başladı. 1991'de yayımlanan *Seierherrene* romanında, hem annesinin geldiği toprakları hem de kendisinin Groruddalen'deki çocukluğunu ele aldı. Bu romanda Norveç kültüründe "büyük sınıf yolculuğu" denilen ve yirminci yüzyılda birkaç nesil içinde Norveç toplumunun büyük bir bölümünün üst toplumsal katmanlara geçmesi biçiminde yaşanan olgu, belki de diğer tüm Norveç edebiyat eserlerinden daha doğrudan anlatıldı.

"Norwegian Academy for Language and Literature" üyesi de olan Jacobsen 18 Ekim 2025'te vefat etti.

Kitapları: *Fangeliv* (kısa öyküler) (1982), *Hjertetørbbel* (roman) (1984), *Tommy* (roman) (1985), *Det nye vannet* (roman) (1987), *Virgo* (roman) (1988), *Det kan komme noen* (kısa öyküler) (1989), *Ursula* (çocuk hikâyesi) (1990), *Seierherrene* (roman) (1991), *Fata Morgana* (roman) (1992), *Den høyre armen* (kısa öyküler) (1994), *Trygve Bratteli. En fortelling* (1995), *Ismael* (roman) (1998), *Grenser* (roman) (1999, *Sınırlar*, YKY, 2025), *Fugler og soldater* (kısa öyküler) (2001), *Det nye vinduet* (kısa öyküler) (2002), *Frost* (roman) (2003), *Hoggerne* (roman) (2005, *Oduncular*, YKY, 2020), *Marions slør* (roman) (2007), *Vidunderbarn* (roman) (2009, *Harika Çocuk*, YKY, 2013), *De Usynlige* (roman) (2013, *GörülmeYenler*, YKY, 2016), *Hvitt hav* (roman) (2015, *Beyaz Deniz*, YKY, 2019), *Rigels øyne* (roman) (2017, *Rigel'in Gözleri*, YKY, 2022), *Bare en mor* (roman) (2021, *Yalnız Bir Anne*, YKY, 2026).

Deniz Canefe 1956 yılında Ankara'da doğdu. Yükseköğrenimini Hacettepe Tıp Fakültesi'nde ve Oslo Üniversitesi Tıp ve Felsefe bölümlerinde tamamladı. Norveç'te on üç yıl tıp doktorluğu yaptıktan sonra İngilizce ve İskandinav dillerinden çeviriler yapmaya başladı. Ola Bauer, Thor Heyerdahl, Ingvar Ambjørnsen, Karin Alvtegen, John Steinbeck, Ernest Hemingway, George Orwell, Norah McClintock ve Cecelia Ahem, eserlerini Türkçeye taşıdığı yazarlardan bazılarıdır.

Roy Jacobsen'in
YKY'deki kitapları

Harika Çocuk (2013)
Görölmeyenler (2016)
Beyaz Deniz (2019)
Oduncular (2020)
Rigel'in Gözleri (2022)
Sınırlar (2025)
Yalnız Bir Anne (2026)

ROY JACOBSEN

Yalnız Bir Anne

Roman

Norveççeden çeviren
Deniz Canefe

YAPI KREDİ YAYINLARI

Neredeyse kimsenin yaşamadığı bir adada, her ziyaret bir şeyleri harekete geçirir, sıradan bir sütçü teknesi bile. Bugün de eski, sivri burunlu teknenin kaptanı Johannes Hartvigsen teknenin kenarından uzanıp teslim alacağı süt bidonlarına karşılık bir makbuz verir gibi Ingrid'e gazeteyi uzattıktan sonra kendine özgü bir yavaşlık ve özenle bidonları tekneye çekmeye girişti. Onu hep bu ağır ve özenli hareketleriyle hatırlayacaklardı.

Ama tam bugün gazetenin arasından Trondhjem'den gelen bir mektup düştü, Ingrid'in daha önce görmediği pullarla ve arka tarafında gönderenin imzası ve adresiyle. Ingrid kızardı, gazeteyi iskelede bıraktı, adanın güneyine doğru yürümeye başladı.

Yalınayak, telaşlı adımlarla İsveç Kayıkhanesi'nin ve Puffin Kayalıkları'na çakılmış demir kazığın önünden geçip yuvarlak taşlar ve sıcak kayalıkların üzerinden, kuru çalılar ve sararmış otların arasından yürürken elinde tuttuğu mektubu yalnız başına okuması gerektiği kuşkusuzdu çünkü mektup Ingrid'in yıllardır hiçbir haber almadığı ve unutmak için elinden geleni yaptığı ama şimdi bu konuda ne kadar başarısız kaldığını açıkça görebildiği, ne yapacağı kestirilemeyen birinden, Mariann Vollheim'den geliyordu.

Sevda Korusu'nu geçip Çorak Bahçe'ye doğru tepelerin üzerinden ilerlerken, nedense gözünün önüne süt teknesinin kaptanı Johannes ve bugün içinde bir mektupla gazeteyi uzatan esmerleşmiş, nasırlı eli geliyordu. Mektup başlı başına bir gizemdi, çünkü Barroey Lofot sezonu dışında yılın başka zamanlarında hiç mektup almazdı, o zaman gelen tek tük, ince mektuplar da adanın erkeklerinin sağ salim olduklarını bildirmek için gönderdikleri mektuplardı.

Kaptanın arkasında, parlayan güneş ışığında yağlı güverteyi, iskele tarafındaki bıçak yuvalarını, bileme taşlarını ve halat yığınlarını, onların da arkasında dalgasız denizi, kayalıkları ve sonbahar yaklaşırken her geçen gün daha az ses çıkaran durgun martılarıyla küçük adacıkları görüyordu Ingrid.

Ama hepsinin önünde, kaptanın dört beş yaşındaki oğlu Mattis, bugün de salyalı bir zavallı gibi yırtık pırtık, ona küçük gelen giysiler içinde, göğsünden aşağısına kusmuk bulaşmış oturuyordu. Üç parmağını ağzına sokmuş bu sakar, yalınayak çocuğa Ingrid her zamanki gibi dostça birkaç söz söylemişti:

“Nasılsın Mattis? Deniz havası aldın mı?”

Annesi yaz başında kimsenin akıl erdiremediği bir nedenle ortadan kayboldu kaybolalı tekneye çakılı sabit bir eşya gibi dünyadan kopmuş gibi oturan çocuğu biraz canlandırmaktı umudu. Savaşın üzerinden pek zaman geçmediğine göre bunun savaşla ilgili olması kaçınılmazdı. Neden her neydiyse, Johannes Hartvigsen’in evinde sıkıntı ve yoksulluktan sızlanan kadının sözlerini ciddiye alan olmamıştı, çünkü yoksulluk hiç bu kadar az olmamıştı ve sıkıntı en iyi olasılıkla tembelliğin bir anlatımıydı. Ne olursa olsun kocasını ve çocuğunu terk edip büyük bir şehirde kalabalığın arasında kaybolmak için geçerli bir neden değildi, başka bir seçenek kalmıyordu, üstelik sonrasında bir daha hiç yaşam belirtisi de göstermemişti, elbette bunun savaşla bir ilgisi olmalıydı.

Mattis’in annesinin adı Olavia Hartvigsen’di, eski soyadı Storm’du, Hovedøya’nın kuzeyindeki ticaret mülkünde çok “iyi” bir aileden gelen güzel bir genç kızdı, çocukluk ve gençlik yıllarını zarif ve kendinden emin bir şekilde geçirmişti, ta ki savaşın son aşamasında tüm ayrıcalıklarını bir yana bırakıp o zamana kadar hiçbir kadının yüzüne bakmadığı, kendisinden iki kat yaşlı Johannes Hartvigsen’e kendini teslim edene kadar. Bunu gönüllü mü yapmıştı? Pek olası değildi. Aştan dolayı mı? Asla. Kuşkulu bir planla mı? Büyük olasılıkla.

Peki bu, en azından kaçışını gönüllü kılıyor muydu?

Her ne olursa bu sonuçta takımadanın yaşam damarını oluşturan süt rotasının o andan başlayarak yalnızca terk edilmiş bir koca tarafından değil, aynı zamanda günler boyu güvertede titreye titreye, parmakları ağzında oturan terk edilmiş oğlu tarafından yürütüldüğü anlamına geliyordu. Barrøy gibi bir iskeleye yanaştıklarında birilerinin okşamasıyla iç organlarının bir anlık rahatlama-sını bekliyordu çocuk. Belki adalı biri ona acıyıp dostça bir iki söz söyler diye bekleyen çocuk bu sözleri hiçbir zaman yanıtlamasa da bedeninin minik kıpırdanışlarına bakılırsa yine de fark ettiğini

düşünürdü Ingrid. Şimdi de elinde kafa karıştırıcı, zavallı çocukla hiçbir ilgisi olmayan bir mektupla adanın güneyine doğru ilerlerken yeniden gözünde bu anı canlanıyordu.

Kimi zaman iki şey aynı anda olur ve bellekte birleşip aynı yarayı açar ama insan çok geç olana kadar bunun farkına varmaz. Neden Ingrid aklını başına toplayıp bir yere oturmadı, zarfı açıp Mariann'ın kalbinde ne olduğunu okuyup işi bitirmedi?

Ingrid hazır değildi, Barrøy'ün en güney ucuna, Sedir dedikleri yere doğru yürümeyi sürdürdü; çocukluğunda bir keresinde fırtınanın buraya savurup yığıldığı kocaman bir Rus karaçamıydı bu; ada ona dar gelmeye başladığında, yaşamın yükü çok ağırlaştığında en gizli düşünceleriyle oturup bunlara kafa yorduğu yerdi ve bugün de elinde Mariann Vollheim'den gelen bir mektupla oraya gidiyordu, çok korkmuştu.

Görünürde Mattis sıradan bir çocuktur; kıyıda, babasının küçük çiftliğinde, çayırarda, yapraklı ormanda ve kar yığınlarının içinde başka çocuklar gibi koşup oynamış, gülmüş, ağlamıştı; uzaktan bakınca, onu neredeyse yalnızca ana babası ötekilerden ayırabilirdi. Ta ki mayıs sonlarında, yalnızca çocuklara özgü bir hızla, bir günden ötekine bambaşka birine dönüşene dek.

O gün Mattis gözlerini açtığında Johannes Hartvigsen'i yatağın kenarında oturur bulmuş, babasının buruşuk, sakallı yüzünü görmüştü. Nasıl görüldüğünü bilmeyen, umursamayan bir adamın kasveti çökmüştü üstüne. Sağanak yağmur paslı sac çatıyı dövüyordu. Mattis buna hep gök gürültüsü derdi, o gün de öyle demişti.

Babası yine onu düzeltmiş, daha hiç gök gürültüsü duymadığını yinelemişti, ülkenin bu kesiminde gök gürültüsü pek ender olurdu.

“Bu yağmur, duymuyor musun, nasıl çiseliyor.”

Şimdi Mattis'in kalkıp giyinmesi ve tekneye gelmesi gerekiyordu, bugün Ole'yle Slutter'le oynamak yoktu, anası gitmişti.

“Annem mi?”

“Evet, annen.”

“Nerede peki annem?”

Johannes buna verecek bir yanıt bulamadı, karısı Olavia'nın neden onları bırakıp gittiği üstüne kafa yoracak gücü yoktu. Olavia, Johannes'in “ağır düşüncelerle” dolu olduğunu, “ağır kafasını” çevresine de bulaştırdığını söyleyip yakını, evlenmeden önce bunun farkında olmadığını iddia ederdi. Johannes'in kendi evinde hiç rahat edemiyormuş, denizde özgür bir kuş olmak istiyormuş gibi görüldüğünü de öne sürerdi.

Johannes kendi payına bunun düpedüz saçmalık olduğunu düşünürdü. Süt rotası babasından devraldığı, yalnızca para getiren bir uyusukluktan başka bir şey değildi. Doğrusunu söylemek gerekirse Johannes'in, o sıkıcı dümen kamarasında oyalanırken tek düşündüğü Olavia ve oğluydu, sıkıcı günün sonuna doğru tekneyi bağlayıp yüz otuz metreyi yürüyerek eve çıkmanın, çizmeleriyle iş

giysilerini çıkarıp parmaklarındaki yağı ovalayarak atmanın, sonra da dünyada sahip olduğu en değerli varlıklar olan Olavia ve Mattis'le sofraya oturmanın ne kadar iyi geleceğini hayal ederdi, bugüne dek hiç bu kadar değerli bir şeye sahip olmamıştı.

Gerçi bu sözler onun için fazlasıyla büyüktü, Johannes karısını sessiz, kendi içine dönük bir hazla seviyordu. Sabunun ve erişilmez kentsoyluluğunun kokusu, hareketleri, giysileri, saçları ve elleri, özellikle de elleri, yıllardır köylü bir kadının işlerini yapmasına karşın hâlâ ince, zarif ve beyaz kalmış elleri. Önceden bu işlerle en küçük bir tanışıklığı yokken yine de Johannes'in ana babası olan selefleri kadar tutumlu ve kuşkucu bir tavırla yapıyordu her şeyi.

Ama başka çocukları olmadı. Johannes zamanla bunu yadırgamaya başladı, çünkü onun anlayabildiği kadarıyla aralarındaki birliktelik kadınla erkek arasında nasıl olmalıysa öyleydi. Üstüne üstlük, yıllar geçtikçe köyde onun evinde bir terslik olduğuna dair birtakım sözler dolaşmaya başlamış, Johannes de muhtemelen bu söylentileri en son duyan kişi olmuştu. Her şeyden önce şu uğursuz soru vardı: Onun gibi biri, nasıl olmuş da Hovedøya'da gerçekten en iyisini seçme şansı olan, vitrinin en üst rafından dilediğini alabilecek birkaç kadından biri sayılan erişilmez Olavia Storm'u kapmayı başarmıştı? Üstelik söylendiğine göre Olavia onu ana babasının isteğine karşı gelerek seçmişti. Johannes gerçekten seçilmiş, gerçekten sevilmiş biri miydi? Artık kim neye inanırsa inansın.

Mattis'in bakır rengi saçları, yeşil gözleri, ince, neredeyse kadınsı yüz çizgileri vardı. Küçük yaşta düzgün konuşmaya başlamıştı, çevik ve güçlüydü, hiç hasta olmazdı. Dişleri zamanı gelince çıkmış, bezden çok erken kurtulmuştu, konuşabildiği andan beri her şeyi açıklayıp gerekçelerini söylemeyi severdi, daha küçücükken bile onu azarlamak olanaksızdı, inatçı ya da sinir bozucu değildi ama uyarıları ve yasakları sanki yoklarmış gibi ustalıklı bir kenara itip yoluna devam eden başına buyruk, kendi bildiğini okuyan bir çocuktü.

Daha üç yaşındayken, Mattis gün içinde yaşadıklarını en ince ayrıntısına dek Olavia'ya anlatma alışkanlığı edinmişti; komşuların neler yaptığını, yollarda ve limanda gidip gelenleri anlatır dururdu. Olavia ona geveze saksığan derdi, Johannes ise çocuğun çarpık

bakış açlarına, tuhaf ayrıntıları yakalayışına sık sık gülümser, bununla gerçek bir övünç duyardı.

Ama çocuk dördünü geçtiğinde düşleri daha da dallanıp budaklanmaya başlayınca, baba birlikte oldukları zamanlarda neredeyse tedirginliğe benzeyen bir duyguya kapılmaya başladı, kimi anlarda bu duygu öyle yoğunlaşıyordu ki evine kendinin bir kopyası değil de bir yabancı cisim girmiş gibi geliyordu ona.

Oysa elmanın gövdeden uzağa düşmesinin elbette birçok açıklaması vardı, bunların bazıları iç rahatlatıcıydı da. Sözgelimi Olavia'nın soyunun kuşaklar boyunca, kendilerini öteki insanlardan kat kat üstün bir konuma çıkaran incelikler edinmek için hem zamanı hem parası olmuştu.

Bir de hiç iç rahatlatıcı olmayan açıklamalar vardı; örneğin Alman işgal yönetiminin tam da Storm çiftliğini karargâh yapmış olması, Olavia ve kız kardeşlerinin kendi sınıflarından genç kadınların savaşız zamanlarda yüzyıllardır yaptıkları gibi keşfedilmeyi bekleyerek duvar kâğıdı kaplı genç kız odalarında oyalanmak yerine subay gazinosunda hizmetçilik etmeleri.

Ama şimdi savaş olmuştu. Sonra savaş bitmiş ve insanlar Mattis'in belki de Johannes'in öz oğlu olmadığını konuşmaya başlamışlardı. Johannes, ileri görüşlü bir kadının barış geldiğinde bir şeyleri gizleme, düzeltme ya da pişmanlığını örtme girişiminden başka bir şey değildi, Olavia'dan daha güçlü nice kadında da rastlanan bir kurnazlıktı yalnızca.

Söylentiler, Alman karargâhında çalışmış iki başka kadının kooperatife dönüp, sözcüğün en iç burkan anlamında, yeniden kocakarılık işine girişmesiyle daha da arttı; bunlar, Markus'un dükkânının önündeki süt taşında oturup gelip geçenlerle gevezelik eden, cümlelerini etkileyici küfürlerle süsleyen, yoksullar sandığına dilenci mektupları yollayan ve konserve fabrikasının yeniden açılmasını, yeniden sardalye geleceği günü beklerken kilise korosunda çatlak sesleriyle şarkı söyleyen, solup gitmiş iki yıkıntıydı; ellerinden daha iyi hiçbir şey gelmediği için tek yaptıkları süt taşının üstüne çöreklenip aşağılanmış bakkal kızı Storm'la oğlu Mattis'e iyi bakılırsa gerçeğin akla ilk gelenden çok farklı olduğunun kolayca görülebileceğini ima eden sözler söylemekti.

Johannes konuşulanların onun sözde kasvetine daha çok dayanak sağladığını, durumun annesinin ölümünden sonraki ilk yıllarda

yaşadıklarına benzemeye başladığını fark etti. On iki yaşındayken, önce üzeri açık bir kayıkla balığa çıkmak, sonra süt rotasında çalışmak üzere babasıyla denize açılmak zorunda kaldığı günlere. Şimdi aynı yazgı oğlunun da payına düşecekti ama çarpıcı bir farkla: Mattis daha beş yaşındaydı.

Tuhaf olan şuydu: Johannes terk edilmiş bir koca olarak geçirdiği ilk sabah, yanında oğluyla limana doğru inerken, bugün de görevini yerine getirmek için yola koyulmuşken, bütün olup bitenin aslında beklenen bir şey olduğunu düşünmekten kendini alamıyordu. Olavia, onun için gerçek olamayacak kadar iyiydi, bir düşten başka bir şey değildi ve o düş artık sona ermişti.

Güne böyle bir düşünceyle başlamak kolay değildi ama hiç değilse taşınabilir bir düşünceydi Johannes için; insanın bir süredir boğuştuğu gizemli bir dert için sonunda akla yatan bir tanı konduğunda, tanı kanser bile olsa bir tür hafifleme duyması gibi. Belki de bu çelişkili açıklık duygusu yüzünden, Olavia'yı aratmak, izini sürmek ya da geride yazılı bir şey bırakıp bırakmadığını öğrenmek için dünyayı ayağa kaldırmadı hemen. Bunun ayırdına, daha mutfakta geçirdiği ilk dakikalar içinde varmıştı: Hem bavulunun hem giysilerinin geri dönülmez bir biçimde yok olduklarını, dış kapının aralık kaldığını görmüş, burada artık aranacak bir şey bulunmadığını anlamıştı.

Olavia'nın bir mektup bırakmamış olması kuşkusuz onun hakkında bir şeyler söylüyordu; Johannes'in böyle bir mektup aramaya hemen girişmemiş olması da büyük olasılıkla onun hakkında. Birlikte ele alındıklarında, Hartvigsen çifti hakkında söylenmesi gereken ne varsa söylüyorlardı aslında ve bu düşünce Johannes'in gözünde kafa karıştırıcı bir açıklıkla belirivermişti.

Ancak dört gün sonra, Johannes boş, işsiz güçsüz bir pazar gününde oyalanmak ve Olavia'nın aslında ne tür bir insan olduğuna kafa yormak için evin saklı köşelerini didik didik etmeye girişti. Yanında götürdüğü eşyalar, belki de onun hakkında bilmediği bir şeyi anlatır, bir açıklamaya ipucu olurdu.

Her şeyden önce, rügan ayakkabıları yerinde yoktu artık. Siyah cilalı, üstünde gümüş tokaları olan bu deri ayakkabıları düğününde bile giymemişti; Johannes birkaç kez, Olavia'nın ciddi bir yüzle, Storm'dan getirdiği küçücük gümüş takıyla birlikte ayakkabıları da

sildiğini görmüştü. Johannes'in hiç gümüş bir şeyi yoktu. Olavia'nın kiler de tıpkı ayakkabıları gibi hiç kullanılmazdı.

Şimdi, evin en küçüklerinden, evlendirilecek dört kızın arasında en gözdesi olan bu kızın, çocukluk evinden aslında ne kadar az şey getirdiği dank ediyordu kafasına. Ayakkabılar ve gümüşlerin dışında yalnızca iki elbise gitmişti, özenle sakladığı oyuncakları, sarı bir tahta at, kırmızı boyalı bir kayık, bir abaküs yerli yerinde duruyordu. Nedense Mattis'in bunlarla oynamasına izin vermez, "Daha küçük" derdi Olavia, ayakkabı ve gümüşleri silerken takındığı o aynı ciddi yüzle.

Bir de sözü edilen bavul, yatak odasındaki kilerin en üst rafında ayakkabı kutusunun yanında dururdu. Johannes, Olavia'nın o bavulu açtığını hiç görmediğinin şimdi farkına varıyordu. Aynı rafta duran ve süt makbuzlarını sakladığı küçük tahta kutuya ulaşmak için bu bavulu birkaç kez yana çekmiş, "Bu da ne ağır şey" diye düşünmüş ama içine bakma gereği duymamıştı.

Acaba daha neleri kurcalamadan bırakmış, üstünde durmamıştı; belki de durması gerekirdi?

Olavia'nın onunla birlikte yaşadığı yıllar içinde edindiği her şeyin geride bırakıldığını, terk edildiğini gördü. Giysilerinin büyük bölümü yerli yerinde asılı ya da katlanmış duruyordu. Geçen Noel'de şımarıklık edip ağlayıp sızlayarak aldırıldığı duvar saati ve kefeli terazi, çocuğun çerçeveli fotoğrafı, Johannes'in gereğinden pahalı bulduğu ve Olavia'nın cebinden ödediği birkaç kareli ön-lük... Johannes bu cebin hesabını tutmuyordu ama bu onu rahatsız etmemişti. "Yol parasını da herhalde bu parayla karşılamıştır" diye düşündü. Ortak paralarını koydukları teneke kurabiye kutusunda ise tek bir eksik yoktu, geçen hafta saydığı aynı otuz üç kron duruyordu içinde.

Geriye kalanlar Olavia'nın havluları, çarşafları katlama biçimi; çatal bıçak takımına, tabak çanağa, çocuğun giysilerine verdiği düzen; kilerde ve oturma odasında kurduğu tertip ve o çok önem verdiği temizliği... Hepsi olduğu gibi kalmıştı. Olavia titiz, ayrıntıcı, alıngan bir kadındı, Johannes de bunu severdi. Su kovaları, eve girdiği gün, "Artık eskiden durdukları yerde durmayacaklar" deyip yerlerini değiştirmesinden beri hep aynı yerde durmuştu. Aynı şey yıkama kovaları, fırçalar ve bezler için de geçerliydi. Hepsi yan gi-rişte gerili çeşitli iplerde asılı duruyordu; onun ipleri, onun düzeni.

Johannes yeniden oturma odasına indi, Olavia'nın Storm'dan getirdiği iki kilimi de çaprazlama yere serilmiş halde bıraktığını gördü. Johannes bunu o zaman da yadırgamıştı, iki kilim çapraz durunca tuhaf olmuyor muydu?

Olavia yüzünü buruşturup ona bakmış, masayla sandalyeleri kenara çekip kilimleri yan yana sermişti; böylece karı koca birlikte, kilimlerin odaya fazla uzun geldiğine, Johannes Hartvigsen'in evinin, Storm hanedanının iki kiliminin boylu boyunca serilebilmesi için yeterince büyük olmadığına karar vermişlerdi.

Şimdi, kilimlerin hâlâ çapraz duruyor oluşunun üzerinde durmamaya, bundan bir anlam çıkarmamaya çalıştı; kim iki kilimi sırtlayıp kaçır ki?

Johannes tek başına yaşadığı yıllarda, her ilkbahar, annesinin alışkanlığını sürdürüp uzun bir tahta sandığı toprakla doldurur, çardağın parmaklığını renklendirsın diye içine kır çiçekleri dikerdi. Olavia eve gelir gelmez o sandığı boşaltıp bahçe sundurmasının arkasındaki odunluğa, Johannes'in aletlerini, kömürü ve babasının eski balık takımlarını sakladığı yere kaldırmıştı. Johannes şimdi kulübeye gidip sandığı buldu, yine çardağın parmaklığına yerleştirdi, içine yeniden toprak doldurup çiçek ekmeye niyetleniyordu. Ama içindeki boşluğa şöyle bir göz atması bile büyük olasılıkla bunun niyetle kalacağını anlamasına yetti.

O pazar gün ortasını bulduklarında, oturma odasında kilimlerin üstünde bağdaş kurup oturan Mattis'e, "Slutter'le Ole'nin yanına gidip onlarla oynamak istemez misin?" diye sordu, sonuçta oğlan artık teknede tayfa olduğundan neredeyse bir haftadır arkadaşlarını görmemişti.

Çocuk, "Hayır" dedi.

Johannes'in aklına, örneğin "Neden istemiyorsun ki?" diye soracak, konuşmayı sürdürmeye uygun tek bir söz bile gelmedi.

Hem Storm ailesine haber vermenin de zamanı gelmişti. Yan çiftlikten Gudrun çoktan iki kez uğrayıp Olavia'yı sormuş, onlarla hiçbir ahabplığı olmamasına karşın soluk gri gözlerinde o her zamanki ters bakışlarla, kuşkuyla çevreye bakınmıştı. Gudrun de süt taşında oturup savaştan da barıştan da kendine çıkar devşirmeye bakan kocakarıların cinsindendi.

Johannes önce bir mektup yazıp yarın kuzeye gidecek otobüsle

yollamayı düşündü, sonra da kendinin gitmesi gerektiğine karar verdi. Yol on kilometre kadardı, belki kooperatiften bugün iş görmeyen çekim hayvanlarından birini ödünç alabilirdi.

Ama gitmeyi biraz daha erteledi, evin içinde birkaç tur daha attı, avluya çıktı, her gördüğünde “Şu çiftliğe çok daha iyi bakmam gerekirdi” duygusunu uyandıran bu yere bir kez daha baktı, zaman yoktu ki. Bir yandan da çocuğu yanına alıp almamayı tartıp duruyordu, ama karar kendiliğinden çıktı ortaya: Başka seçenek yoktu.

Baba oğul kooperatife indiler, en yaşlı atla bir araba ödünç alıp kuzeye doğru yola çıkular. Johannes, oğlunun inatçı suskunluğunu duymazdan geliyordu; yıllardır görmediği –arada bir Hartvika’da Olavia’ya uğrayan ama o denizden dönmeden hep sırta kadem basan baldızlar dışında hiç yüz yüze gelmediği– kayınlarıyla karşılaşmanın nasıl geçeceği kurcalıyordu kafasını, aslında hiç tanımıyordu onları.

Malikâneye vardıklarında, ağırkanlılığın sırası olmadığını anlamıştı; bu yüzden kapıyı açan evin en küçük kızı Elisabeth’e doğrudan, “Ben Olavia’yı almaya geldim” dedi.

Elisabeth hiçbir şey anlamadı. Yine de konukları, istediğin kadar uzun kilim sığacak büyüklükte bir salona buyur etti; orada, Johannes’le yaşıt olduklarını –bu da ayrıca dikkat çekmeye değerdi– sonradan fark ettiği kayınvalidesiyle kayınbabası kocaman, cilalanmış bir yemek masasının üstünde duran iki fincan kahvenin üzerinden birbirlerine bakıyorlardı, belli ki az önce nefis bir yemek yemişlerdi. Pek başlarını kaldırmadılar; yalnızca babasının yanında çıplak ayak dikilip duvarları boydan boya süzen, sonra gözlerini tavandaki avizeye diken Mattis’e çaktırmadan birkaç bakış attılar.

Elisabeth dizlerinin üstüne çöktü, Mattis’i neredeyse tanıyamamıştı ama bu kıştan hatırladığına göre annesine daha da çok benzediğini söyledi, sonra bir sürü şey daha ekledi ama Johannes bunları pek dinlemedi çünkü o, kayınbabasının az önce anlattıklarına ne tepki vereceğini gözlüyordu: Alfred Storm’un kızı Olavia kayıptı ve Johannes onun buraya geldiğini sanmıştı; belki Hartvika’da canı sıkıldığı için ya da ailesini yeniden görmek istediği için?

Kayınbaba bu tür akıl yürütmeleri elinin tersiyle itip kalktı, tam olarak ne zaman gittiğini bilmek istedi.

Johannes kendi kullandığı “kayıp” sözcüğünü yaşlı adamın ağzına almadığını fark etti.

“Burada değil mi yani?” diye bir kez daha sordu.

“Elbette değil.”

Johannes ne zaman ortadan kaybolduğunu günü gününe söyledi.

“Salı, öyle mi?” diyen Alfred Storm olup biteni zamana vurup kafasından hesapladı, odadan çıkıp bir takvimle geri geldi, masanın yanında bir öğretmen gibi dikilip işlerin tahmin ettiği gibi olduğunu açıkladı: Evet, salı günü sabahın köründe kooperatiften Bergen’e bir kurutulmuş balık teknesi kalkmıştı. Yükün yarısı aslında onundu, Storm balığı alan adamı bile tanıyordu, Tromsølu bir Jakobsen’di. Sanki konuyla ilgisi olabilirmiş gibi Johannes’e Olavia’nın gemideki tayfayla ilişki kurup kurmadığını ya da teknelerin seferlerini bilip bilmediğini sordu.

“Nereden bileyim?” diyen Johannes içini kemiren sinsi bir duyguyla bocalıyordu: Olavia’nın ortadan yok oluşu burada da bomba gibi patlamamış, sanki beklenen bir düş kırıklığı, biraz da utangaç bir rahatlamayla karşılanmıştı ve belli ki terk edilmiş kocayı belirsizlikte bırakmaya yarayan bir yığın gereksiz gevezelik ediliyordu.

Masada oturanlara, “Bu kaçış planını önceden bilen var mıydı?” diye sordu. Kayınvalide Amalie, uzun ve Johannes’in kulağına pek anlaşılır gelmeyen cümlelerle bunun söz konusu olmadığını söyledi; hâlâ masada oturuyordu, ağzının önünde tuttuğu eli hafifçe titriyordu. Amalie Ålesundluydu, hem lehçesi hem de titreyen eliyle Johannes’i huzursuz ediyordu. O da aynı soruyu bu kez doğrudan Olavia’nın en küçük kız kardeşine yöneltti: Elisabeth’in bir şeyden haberi var mıydı?

“Hayır.”

Ama en azından kaygılı görünüyordu, Johannes’in kestirebildiği kadarıyla içten içe öfkelenmişti de. Yine de anne babasına çevirdiği bakış suçlayıcıdan çok yalvarır gibiydi, sanki bir şey sakladıklarını sezmiş, eniştesi bir an önce çıkıp gitsin de belki ona anlatırlar diye bekliyordu. Kendini toparlayıp elini yeniden Mattis’in başına koydu, gülümsemesini öyle ince bir acımayla doldurdu ki çocuk da karşılık verip gülümseyebildi.

Johannes üzerine düşeni yaptığını hissediyordu, en azından burada kimse kızlarının kayboluşundan ötürü onu suçluyor görünmüyordu. Yine de bu gelişinin nedenlerinden birinin aileden bağışlanma dilemek olduğunu fark edince utandı ama yalnızca

burada kendini göstermesinin buna yettiğini düşündü. İnsan ruhundan anlamazdı Johannes, artık vedalaşıp çıkıp gitmekten başka yapılacak iş kalmamıştı.

Elisabeth onları kapıya kadar geçirdi, beyaz çitli kapının arkasında durup “Yine gelin” dedi, Mattis’in saçlarını son bir kez karıştırdı, sanki gerçekten istenen konuklarmış gibi el sallayarak onları uğurladı.

Baba gül dönüş yolunda, geliste olduğu gibi ağır bir suskunluğa gömülmüştü; Johannes’in kafası o kadar çok bilmeceyle doluydu ki, bir fincan kahve bile teklif edilmemesine içerlemeyi aklına getiremedi.

Atı ve arabayı geri verdiler, aydınlık bir yaz akşamında yürüyerek eve döndüler ve küçücük eve varınca, sanki ilk kez görüyormuş gibi durup kaldılar. Evi süzüyor, “işte evimiz” duygusunu içlerine sindirmeye çalışıyorlardı.

Johannes Hartvigsen bu yuvada olup biten değişiklikleri kayda geçirmek için koskoca bir pazarı harcadı. Bunlar öyle ufak tefekti ki kendi bakışından başka bir gözün görebileceği şeyler değildi. Evin artık kendisine ait olmadığını, bir daha da hiç olmayacağını yalnızca Johannes fark etmişti. Ya da tam tersiydi: Burası şimdi onun eviydi, yalnızca onundu ve bundan sonra da öyle kalacaktı.

“Yarın pazartesi” dedi, annesi ortadan kaybolduğundan beri ağzından tek ses çıkmayan Mattis’e.

“Yarın denize açılacağız.”